

Merian

Den vilde danske udgave af Oregano

Merian (*Origanum vulgare*) er en hjemmehørende, flerårig staude i læbeblomstfamilien.

Fra juli til september blomstrer den med lyserøde blomster samlet i små, ovale hoveder, ofte omgivet af rødlig eller mørkviolette dækblade.

Planten kan blive op mod en meter høj, men varierer meget efter voksested. Den trives bedst i sol på næringsrig, gerne kalkholdig ler- eller sandjord og udvikler sig gradvist de første år.

Smukke blomster der tiltrækker mange spændende insekter

Merian er både krydderurt og insektmagnet. I naturen vokser den på tørre bakker, skrænter og overdrev, hvor jorden er veldrænet og ofte kalkholdig. I haven passer den perfekt i solrige bede og på varme pletter, hvor andre planter kan have svært ved at klare tørken. Her danner den tætte tuer og sender blomstrende stængler op, som summer af liv.

Som flerårig staude kan den være lidt tilbageholdende i etableringsfasen. Først opbygges rodnettet, og senere kommer den fulde højde og blomstring. Når den først trives, er den både robust og langlivet.

Blomsterne producerer store mængder nektar og **tiltrækker mange arter.** Dagsommerfugle som **Lille Ildfugl** og **Sortpletet Blåfugl** ses ofte på besøg. Blandt natsommerfuglene er der også stærke relationer, eksempelvis til **Pyrausta aurata**, **Acompsia cinerella** og **Messingugle**. Desuden kan arter som **Rødbåndet Dværghmåler** benytte planten som værtsplante.

Med **over hundrede registrerede tilknyttede arter er Merian en af de mest værdifulde planter**, man kan invitere ind i haven. Den kombinerer skønhed, duft og høj naturværdi i én og samme plante.

Fakta:

Livsvarighed: **Flerårig**

Blomsterfarve: **Rød**

Blomstringsperiode: **Juli – september**

Højde: **15 – 60 cm**

Jordbundsforhold: **Næringsrig, kalkholdig ler- /sandjord**

Lys/skygge: **Sol – halvskygge**

Understøtter 103 arter – Kilde: Plant Parasites of Europe

Herkomst: **Hjemmehørende (naturlig) i Danmark**

Rødliste placering: **LC (Livskraftig)**

Oprindelige, ikke forædlede frø

Definition og anvendelse af oprindelige frø (ikke-forædlede):

Oprindelige frø er ikke-forædlede frø, der stammer fra vildtvoksende planter med naturligt forekommende DNA. Frøene er genetisk identiske med de planter, der fandtes i Danmark før den systematiske forædling af sorter begyndte. De anvendes primært i frøblandinger og til tilplantning af arealer, hvor formålet er at fremme biodiversitet og understøtte hjemmehørende arter.

Styrker genetisk mangfoldighed

Oprindelige frø sikrer bevarelse af genetisk mangfoldighed, naturlig tilpasning til lokale forhold og er med til at sikre økosystemet. Planterne spiller en central rolle som føde- og levested for vigtige insekter, blandt andet vilde bestøvere som bier, sommerfugle og svirrefluer.

Forædlede sorter har ofte mistet disse egenskaber. Ændret blomsterform, manglende duftstoffer eller lavere pollenindhold kan gøre dem uegnede for insekter. Oprindelige frø bevarer de egenskaber, som mange insekter er evolutionært afhængige af.

Fordele ved anvendelse af oprindelige frø:

- Understøtter flere insekter
- Bevarer naturlig genetisk variation
- Høj værdi i økosystemet for fugle, små gnavnere, insekter og planter
- Vokser naturligt under lokale klimaforhold
- Velegnet til naturgenopretning (det går hurtigere med denne håndsrækning)

Hvorfor frøenes oprindelse er vigtig

Frøenes oprindelse er helt central for at opretholde den naturlige biodiversitet og for at skabe velfungerende levesteder for planter, insekter og andre organismer. Når vi arbejder med vilde og hjemmehørende arter, er det ikke blot nok, at arten forekommer i Danmark – det er lige så vigtigt, at frøene kommer fra vores egen biogeografiske region. Planter udvikler sig over tid i samspil med klima, jordbund og lokale bestøvere, og derfor er lokalt tilpassede frø bedst egnet til at understøtte den naturlige økologi.

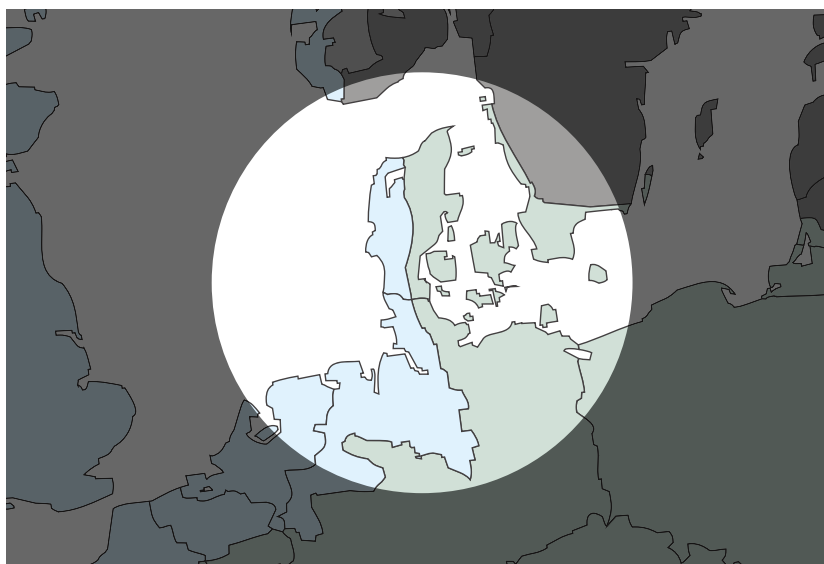
Frø fra Danmarks biogeografiske regioner

Alle frø, der sælges på hjemmesiden, stammer fra Danmarks biogeografiske regioner. Det vil sige, at de kommer fra Danmark, Nordtyskland eller det nordlige Holland – områder med tilsvarende klima og naturforhold. Det sikrer, at frøene kan trives herhjemme og bidrage aktivt til den lokale biodiversitet. Alle enkeltarter, der sælges separat, er hjemmehørende i Danmark og har deres naturlige udbredelse her. I enkelte frøblandinger indgår arter, som ikke er hjemmehørende i Danmark, men som alle er hjemmehørende i de danske biogeografiske regioner og dermed tilpasset vores økosystemer og som desuden allerede lever forvildet her.

At frøenes oprindelse er fra disse regioner betyder også, at vi understøtter bestande, der er genetisk tilpasset vores natur – og ikke introducerer fremmede gener, som kan forringe lokale planters tilpasningsevne. Frøenes oprindelse er derfor ikke blot et spørgsmål om artsnavn, men om en dybere økologisk ansvarlighed.

E.N.S.P.A- og VWW-certificering som garant for kvalitet og ansvarlighed

Alle frø, vi sælger, kommer fra producenter, der er certificeret under E.N.S.P.A – European Native Seed Producers Association eller VWW – Association of German native seed and plant producers. Det betyder, at hele produktionskæden lever op til skrappe krav om dokumentation, gennemsigtighed og bæredygtighed. Dette er endnu en garanti for, at frøenes oprindelse er troværdig og veldokumenteret.

Vejledning til klargøring, når der skal sås vilde danske planter

Ved etablering et areal med vilde og hjemmehørende blomster og urter er forberedelsen af jorden afgørende for succes. Her handler det ikke om at gøde, men om at fjerne græs og andre planter, så de nye frø får plads til at spire. Nedenfor beskrives, hvordan du bedst klargør jorden, samt særlige forhold ved skråninger, lerjord, sandet jord og fugtig jord.

Generel klargøring af jord:

Når man vil etablere vilde og hjemmehørende blomster og urter, er det afgørende, at jorden er korrekt forberedt. Disse planter ofte trives bedst på næringsfattig jord og kræver ikke tilførsel af gødning. Det er vigtigt, at konkurrerende vegetation – især græs – fjernes grundigt før såningen, dette gøres for at give frøene en god start.

Det første skridt er at fjerne eksisterende plantedække. Hvis arealet er dækket af græs eller anden tæt vegetation, bør man begynde med en grundig fjernelse af denne. Det kan ske ved, at man graver eller skraber græstørven af. Det er vigtigt at få rødderne med, så græs og anden uønsket vegetation ikke spirer igen.

Vegetation der fjernes kan fx være: græs, kvikgræs, marktidslær, mælkebøtter, skvalderkål, brændenælder. Grunden til at disse planter fjernes er at de er så stærke, at de nemt kan overtage arealet og dermed tager pladsen fra de såede frø.

Jorden kan herefter jævnes og løsnes i overfladen. Et godt såbed til forvildede og hjemmehørende frø er fast i bunden og let krummet i overfladen. En let tromling kan anvendes både før og efter såning for at sikre god jordkontakt med frøene. Man kan også gå henover arealet med små, tætte skridt.

Særlige forhold for forskellige jordtyper og terræn

Skråninger

På skråninger er det ekstra vigtigt at minimere jordbearbejdning, da der er risiko for erosion. I stedet for at fræse dybt, anbefales det at slå vegetationen ned og fjerne det afklippede materiale. Herefter kan du rive let i overfladen og så frøene direkte. En let tromling hjælper med jordkontakt, men undgå tunge maskiner, som kan skade strukturen på skråninger.

Lerjord

Lerjord kræver særlig opmærksomhed, da den let bliver kompakt. Undgå at bearbejde jorden, når den er våd, da det kan føre til klumper og dårlig struktur. Det bedste tidspunkt at forberede lerjord på er i tørre perioder, hvor jorden er smuldrende. Riv eller harv overfladen let for at skabe en fin, jævn såbund. Overvej at iblande sand, hvis overfladen er meget tæt.

Sandet jord

Sandet jord er ofte veldrænet og let at bearbejde, hvilket gør forberedelsen nem. Til gengæld tørrer den hurtigt ud og kan have svært ved at holde på frø og næring. Det er vigtigt at undgå for dyb bearbejdning, da det kan forstyrre jordens struktur. Riv overfladen let og troml gerne efter såning for at sikre god jordkontakt. Overvej at så i fugtige perioder for at støtte spiringen.

Våd eller fugtig jord

På fugtig jord bør man være opmærksom på dræning og tidsrum for såning. Det er vigtigt ikke at bearbejde jorden, når den er vandmættet, da det skader strukturen og skaber iltfattige forhold for frøene. Vent på en tør periode og fjern overfladisk vegetation. Vælg plantearter, der naturligt trives i våde forhold, og sørg for, at frøene får god kontakt med jorden uden at blive dækket for dybt.

Vejledning til såning af vilde danske planter

Tre vigtige elementer, der er helt afgørende for at få de enkelte frø til at spirer

Kontakt med jorden, frøene skal have jordkontakt for at kunne spire

Vand, frøene og spirene må ikke udtørre under den tidlige spiringsproces

Varme, spiringsprocessen aktiveres af varme, hvor meget er forskellig fra den ene type frø til den anden

Tidspunktet for såning

Tidspunktet for såning af vilde danske planter er vigtigt. Det bedste resultat opnås oftest ved at så i sensommer/efterår fra slut af august til slut oktober, men de kan også sås i det tidlige forår fra midt i marts til slut maj, når jorden er fugtig, og temperaturen ikke er for høj. Frøene spredes jævnt ud over arealet – enten med håndkraft eller med en såmaskine – og tromles (eller gæses på med små tætte skridt) derefter let for at sikre god kontakt med jorden, uden at de dækkes for dybt.

Ved korrekt klargøring af jorden øges chancen for en succesfuld etablering af et vildt bed, som både er smukt og gavnligt for biodiversiteten.

Såning i sensommeren/efteråret

De modne frø falder naturligt i sensommeren. Den varme fugtige jord er ideel til spiring af frø. Derfor er det bedste tidspunkt til at så vilde planter i sensommeren og i efteråret (fra slut august til slut oktober). Jorden er for det meste naturligt våd i denne periode, derfor vil det ikke være nødvendigt at vande.

Hvis der sås om foråret

Der kan også sås om foråret, dette tilgodeser mest de etårige frø, der kan starte med at spire fra midt i marts til midt i maj. Men hverken de to- eller flerårige planter vil kunne nydes første år. Hvis der sås tidligt om foråret, kan man undgå de negative virkninger af en tør sommer. Dybt rodfæstede frøplanter er mere modstandsdygtige over for tørke.

Hvis der sås efter midsommer.

Såning i perioden fra midsommer og resten af sommeren, vil ikke give det store udbytte, da der er stor chance for, at mange planter ikke blomstrer derefter.

I denne periode kan der være behov for vanding.

Såtæthed

Der står på posen hvor stort et område du kan så frøen på. Forsøg at overholde dette, da det kan betyde meget for resultatet at der hverken sås for få eller for mange frø på arealet.

Husk det kan tage op til 3 år før din blomster når deres fulde potentiale!

Vejledning til vedligeholdelse af de tilsåede arealer

Hvorfor vedligeholdelse er afgørende for blomsterne

Når et bed med vilde blomster er etableret, er vedligeholdelsen nøglen til, at området forbliver flot og ikke bliver overtaget af dominerende græsser eller næringskrævende planter. Vedligeholdelsen har til formål at fjerne næring, give lys til de spirende planter og understøtte det varierede dyreliv, som blomsterne tiltrækker.

Hvornår og hvordan arealet skal slås

Forårsslåning

Den vigtigste del af vedligeholdelsen er slåning. Et areal med vilde danske blomster skal slås i bund én til to gange om året. Det er afgørende, at arealet slås senest ved forårsjævndøgn (omkring 20. marts). En tidlig slåning fjerner dødt plantemateriale og giver lys og plads til nye spirer i foråret. Det anbefales at lade afklippet ligge et par dage, så insekternes æg og larver kan nå at drysse ned på jorden, inden afklippet fjernes.

Sensommer slåning

En anden slåning kan foretages i sensommeren, efter hovedblomstringen, når frøene er modnet og faldet til jorden. Det er vigtigt, at det afslåede materiale fjernes fra arealet for at reducere næringstilførslen til jorden. For meget næring favoriserer kraftigtvoksende arter og svækker vilde blomsters konkurrenceevne.

Hvad man bør undgå i plejen af vilde planter

Det anbefales ikke at gøde arealer med vilde og hjemmehørende blomster, da det fremmer uønsket vækst. Heller ikke pløjning eller anden kraftig jordbearbejdning bør finde sted, medmindre arealet skal genetableres.

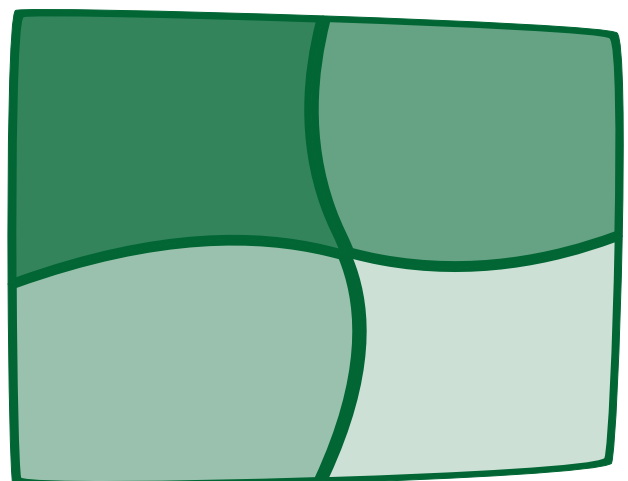
Med korrekt vedligeholdelse vil blomsterengen udvikle sig smukt over tid og blive et værdifuldt levested for en lang række plante- og dyrearter.

På større arealer med vilde blomster

Slåning af stier og adgangsarealer

Ved større arealer kan det være en fordel at etablere stier, som slås jævnlige, dog gerne forskellige steder, for at give adgang og variation. Disse stier kan samtidig fungere som værdifulde levesteder for bestøvere og andre smådyr, da vegetationen her holdes lav og varm. Derudover kan stierne give alle der har interesse et kig på det spændende liv som blandingen trækker til.

Mosaikslåning og pleje i løbet af året

Mosaikslåning er en anbefalet metode, hvor man slår dele af arealet ad gangen og efterlader andre dele uslåede. Dette giver lys og føde til insekter, fugle og andre dyr hele året og sikrer, at dele af vegetationen får lov at blomstre og sætte frø hvert år.

Insekthaver

– Registreret leverandør til Vild Med Vilje

Insekthaver er stolte af at være registreret leverandør til **Vild Med Vilje**. Det betyder, at vores frø og frøblandinger er godkendt som egnede til brug i projekter, der arbejder efter principperne og værdierne i Vild Med Vilje-bevægelsen. Som registreret leverandør lever vi op til de krav, der sikrer, at de frø, vi sælger, reelt bidrager til mere naturlig dynamik, **mere biodiversitet og forbedrede levevilkår for insekter og andre dyr**.

Vores sortiment af frø og frøblandinger er udviklet med fokus på hjemmehørende og insektvenlige arter, variation i blomstringstid, høj værdi for økosystemerne og arter, som understøtter alle insekter gennem hele sæsonen. Det gør dem særligt velegnede i projekter, hvor målet er at skabe levende, mangfoldige naturområder – både i byer, i erhvervsområder og i private eller kommunale anlæg.

Vild Med Vilje – en bevægelse og en forening for mere vild natur

Vild Med Vilje er en stærk landsdækkende bevægelse og forening (NGO), der arbejder for at bringe **mere vild natur** tilbage i hverdagen dér, hvor mennesker bor, arbejder og færdes. Bevægelsen bygger på tanken om, at både små og store områder kan gøre en forskel for biodiversiteten, hvis de får lov at udvikle sig på naturens præmisser. Det kan være alt fra en blomstrende rabat, en vild baghave, en kommunal grøn stribe eller et større erhvervsområde.

Organisationen fremmer vidensdeling, fællesskab og handling. Formålet er at inspirere og støtte borgere, virksomheder og organisationer i at forvalte naturen mere skånsomt og dermed give plads til flere arter og flere naturlige processer og levesteder. Et vigtigt element i bevægelsen er, at indsatsen for vildere natur skal være både meningsfuld, troværdig og konkret.

Registreret varemærke – og klare retningslinjer for brug

Det er vigtigt at være opmærksom på, at *Vild Med Vilje* er et **registreret varemærke**. Det betyder, at navnet og konceptet **ikke må benyttes i markedsføring, branding, salgsmateriale, emballage** eller anden form for erhvervs-mæssig, kommunal eller foreningsmæssig kommunikation, medmindre der foreligger **skriftligt samtykke** fra Foreningen Vild Med Vilje.

Denne beskyttelse af navnet er med til at sikre, at projekter, som bruger Vild Med Vilje-navnet, lever op til bevægelsens standarder og værdier. Samtidig sikrer det, at begrebet "Vild Med Vilje" ikke udvandes, men fortsat står som et kvalitetsstempel for seriøst og dokumenteret biodiversitetsarbejde.

Foreningen er dog **meget åben for samarbejder** og hjælper gerne virksomheder, organisationer og kommuner, der ønsker at blive en del af bevægelsen eller som ønsker at kunne anvende navnet i forbindelse med projekter.

Ét skridt tættere på et officielt Vild Med Vilje-projekt

Ved at **vælge frø fra Insekthaver** har man allerede nået den første forudsætning for at kunne etablere et **officielt Vild Med Vilje-projekt**. Frøene lever op til de kvalitetskrav, der skal til for at understøtte vildere natur, og de er udvalgt i overensstemmelse med principperne for Vild Med Vilje.

Der er dog endnu en forudsætning, som skal være opfyldt, før et projekt officielt kan kaldes et rigtigt Vild Med Vilje-projekt i kommerciel, kommunal eller foreningsmæssig sammenhæng:

Slutbrugeren – det vil sige kunden, organisationen eller virksomheden – skal være godkendt som **Vild Med Vilje-partner**.

Som partner får man adgang til at anvende navnet i sin kommunikation (i henhold til aftalen) samt vejledning og materiale fra Foreningen Vild Med Vilje. **Partnerskabet sikrer, at projekterne udføres korrekt og i tråd med bevægelsens vision for vildere natur.**

Vild Med Vilje-partner?

Hvis I ønsker at starte et projekt og anvende Vild Med Vilje-navnet officielt, kan I læse mere om partnerskab her:

www.vildmedvilje.dk/partner

Telefon: 60 77 47 26

Foreningen står klar til at guide og indgå aftaler med både virksomheder, foreninger, kommuner og private initiativer, der vil være en del af bevægelsen.

&

VILD [MED]
[VILJE]